

Diákterror

Történelemórán ülünk. A hátsó padosorokban hospitáló tanárjelöltek, előttük a cipőfelsőrész készítését tanuló szakmunkásképzősök. Szokásos mederben hömpölyög az óra, a többség beszélget, néhányan azonban figyelnek. A tanárnő a lovagkorral beszél, ha valami érdekes, ez mindenképpen számot tart a figyelemre. Mégis, kikerülhetetlen zátony magasodik.

— Ki veszi meg egy rongyért? — kérdi egy punkfrizurás fiú, aki széles mozdulatokkal táskájából a padlapjára emel egy pár divatos vonalú, narancssárga félcipőt. A duruzsolás fölérősödik, a vagányabb fiúk villámgyorsan zsbivásárt rendeznek, a lányok érdeklődve figyelik az eseményeket. A tanárnő néhány gyengébb próbálkozás után hátrázott kísérletet tesz a rend helyreállítására, mire a punkfrizurás:

— Nem tudjátok, mit akar ez a ribanc?

A tanárnő arca lángba borul, megdöbbennek és kissé megszippennek az egyetemisták is. A zsbivásár folytatódik. Képtelenül hosszú, kínos percek után kicsöngetnek.

Több, szakmunkásképzőben oktató pedagógustól érdeklődtem, milyen útja van egy fegyelmi eljárásnak. Egyáltalán: hogyan lehet felelősségre vonni azt a diákot, aki kihívóan megszegi az elemi emberi szabályokat. Pontos választ nem kaptam, a gyakorló pedagógusok csak azt tudják, hogy nagyon bonyolult, időigényes eljárásról van szó. Írásban ki kell értesíteni a szülőt az esetről, meg kell felelni egy kérdőív minden pontjának, részletezni a fegyelmezetlenséget. A gyerek is leírja az esetet, ezt is meg kell szervezni. Azután összeülnek a fegyelmi tárgyalás szereplői: az elnök, az osztályban tanító nevelők, a KISZ-titkár, a diáktanács képviselője, az osztálytitkár és a gyerek, annak szülője vagy gyámja, végül a sértett fél, aki már belefáradt az egészbe, és az odacitált nevelők előtt is szégyelli magát.

Az irodalomtankönyvben Petőfi, Arany, Ady, Juhász, Gyula és József Attila képe a fölismérhetetlenségig meggyalázva. Az egyik horrorralakka aljasul, a másiknak homlokára horogkereszt került, a harmadik szemé

világát vesztette el. A gyerekek nem ismerik a Himnusz és a Szózat teljes szövegét sem, a szerelmesversekkel meg az a baj, hogy nincs bennük semmi szex. A pályáról emenekült ismerősöm mondja: „Szakmunkásképzőben esztétikai tárgyat oktatni annyi, mint süket-némákból álló szimfonikus zenekart vezényelni.”

— Ha a tanárnő meg mer buktatni, akkor megölöm — mondja a táblát támasztó, tizenéves fiú. A tanárnő meg sem tud szólalni a megrökönyödéstől és a félelemtől. Reszket az egész teste, mintha kitört volna rajta a láz. Eszébe jut a testnevelő tanár, akit az utcán leparasztottak a tanítványai; kolléganője, akire az egész osztály üvöltött; idős munkatársa, akinek az óráján minden kérdésre az volt a válasz, hogy „fogja be a száját, vénember!”

Nagy találmány volt a bukásmenyes iskola. Fölnőtt egy generáció, amely az igénytelenséget és a cinizmust tűzte zászlajára, s e lobogó alatt bemasírozott a selejtgártók társadalmába. Ma ennek a korosztálynak a gyermekei ülnek a szakmunkásképzők padjaiban, fenyegetve és megalázva nap nap után azokat az embereket, akik már egyre kevéssé merik önmagukat értelmiséginek nevezni. Fizikai és nyelvi terror uralkodik ezekben az intézményekben. A legdurvább trágárság annyira mindennapos, hogy kikelni sincs idő ellene. A munka és a teljesítmény iránti igénytelenség szellemében fölnőtt generációt követik az újak: ők már agresszíven követelik jussukat, a szellemi és erkölcsi nincstelenséget.

Az általános iskolából kikerülőknél több mint a fele szakmunkásképzőkben folytatja tanulmányait. Az ide jelentkezők túlnyomó többsége kegyelemkettessel evickélt át a nyolc osztály

követelményein. Többségük nem tud írni, lassan és rengeteg hibával olvas, kifejezéskultúrája a nyolcéves gyerekek szintjén áll. Tanulni vágyó alig van közöttük, ám ezeket is visszahúzza a közösség elszűrítő ereje. Mivel a pedagógus — hivatalosán fogva — a tudás eszményét hirdeti, elkerülhetetlen az összetűzés. Hazánkban 16 éves korig kötelező iskolába járni. Ha az általános iskola időben megszabadul a rossz tanulójától, akkor a továbbiakban a szakmunkásképzőben verődnek vele. Ott az első két évben kirúgni képtelenség, harmadévből pedig fölkerül a korongra az a lemez, melyen a következő szöveg húzódik a barázdák mélyén: „Ha már idáig kibírtuk, ezt az egy évet akár fél lábon is.” S ha mégis akad egy bátor tanerő, ki buktatni merészel, az jól megnézheti magát: kiderül róla, hogy nem oktatott eléggé színesen, kevés módszertani változatosságot épített be óráiba, nem bizonyult érdekesebb a szemléltetés, valamivel több korrepetálást kellett volna beiktatnia számtalan ráérő idejében. Ha valaki hibázhat, az csakis a pedagógus.

Tiszteletlen társadalomban élünk. Az autóból szörnyű dolgokat kiabálnak egymásnak az ingerült sofőrök, a boltban a vevők jelenlétében kapnak hajba az elárusítók, baromnak nevezik azt, aki hibázik, és güzünek a szorgalmast. Nem tudok olyan foglalkozást mondani, amelyet önmagáért tisztelne a magyar. Az orvos pénz-hajhász, a pincér csal, a köműves lop, az újságíró hazudik, a tanár pedig senki-házi mitugrasz alak.

Az értékvesztés mögött félelmetes mértékű részvétlenség húzódik meg. Nagyon kevesen törődnek azzal, ami rajtuk kívüli: a társal, a hagyományos emberi értékkel, a jövővel, a hazával. Önmagukba mind jobban bezárkózó emberek ideges terrorját éljük. Mintát is kapnak tehát a szakmunkástanulók, és a társadalmi példákat erősítik föl, mert tehetik, mert a fegyelmezés eszközeit kicsavarták a pedagógus kezéből.

Erről kellene beszélni. **Dlusztos Imre**

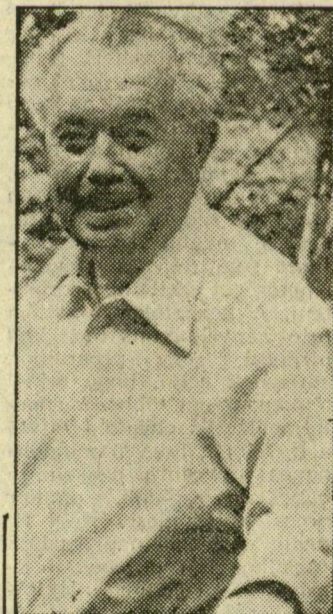
Otott Béla köszöntése

A Népszabadság olvasása közben találtuk Otott Bélát az újszegedi kertés házban. Körülötte könyvek, az infarktus óta ezekkel mulatja az időt.

A szegedi munkásmozgalom ismert alakja a napokban ünnepli 75. születésnapját. Gyorsan előkerülnek életének fontos dokumentumai. Az asztal megtelik iratokkal, képekkel.

Egy fotó, ami elárulja, hogy Béla bácsi a Közlekedési és Szállítási Dolgozók Szakszervezetének örökös tagja. Szervezett munkás ugyanis, 1926-tól.

— En már tizenegy éves koromban dolgoztam. A

mesterem révén, aki cipész volt, hamar bekapcsolódtam a szociáldemokrata párt munkájába. Kezdetben röpcédulákat hordtam, plakátokat ragasztottam. Gyakran megfordultam a munkások között. A pártnak 1930 óta vagyok tagja. Dolgoztam a rendőrségen, az autóközlekedési vállalatnál, a szegedi

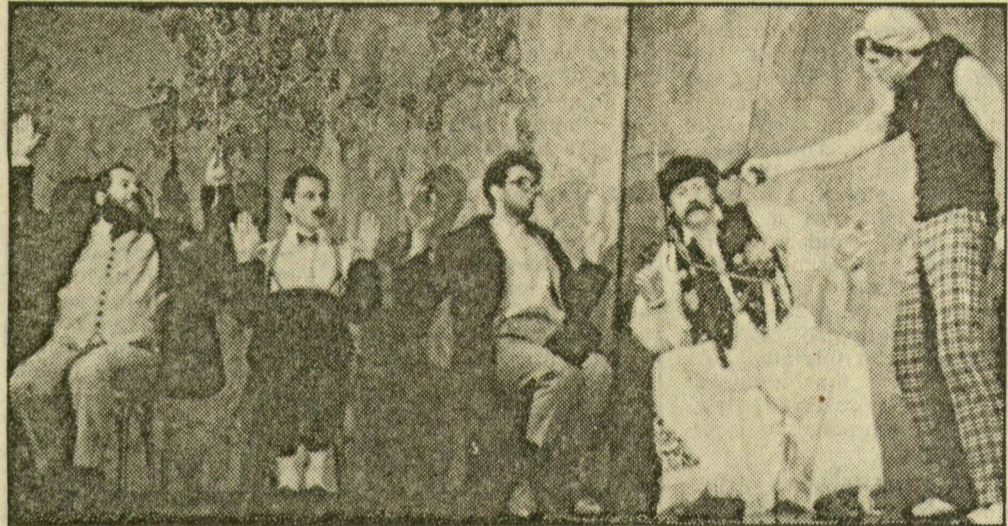
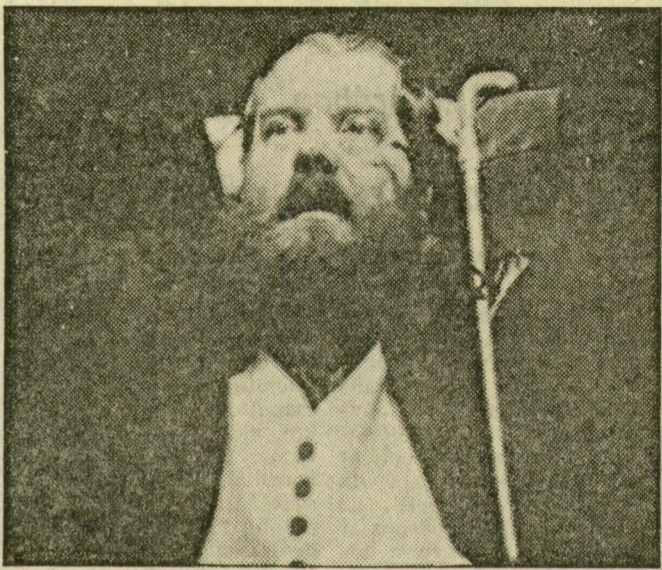
Volnánnál. Életemben háromszor-négyszer részt vehettem pártszervezetek létrehozásában. Voltam párttitkár, tanácsstag, pártvezetőségi tag.

Nézetjük tovább a dokumentumokat. Az élre kerül a Szocialista Hazáért Erdemrend, melyet 1968-ban vett át Béla bácsi. Két évvel később megkapta a Felszabadulási Jubileumi Emlékérmét. A Munka Erdemrend ezüst fokozatával 1972-ben tüntették ki.

— Az az igazság, hogy most már fáradok. Azért még, erőmhöz mérten, dolgozom az újszegedi I/A körzeti pártalapszervezetben.

Béla bácsi nagy megtiszteltetésnek fogadta a szegedi városi pártbizottság meghívását. Tegnap, csütörtökön délután ugyanis **Oláh Miklós** titkár és **Horváth Károlyné**, a megyei pártbizottság titkára köszöntötte 75. születésnapja alkalmából. Mindketten jó egészséget kívánva, kérték Otott Bélát további eszmei támogatását és tényleges munkáját.

B. E.

Nagy László felvétele

Jövőre lesz 20 éve, hogy a Thália Színházban bemutatták Gergely Gábor Komám-asszony, hol a stukker? című darabját. Itthon Miskolcon és a Játékszínpadon, külföldön Erlangenben és Klaagenfurtban, valamint Sepsiszentgyörgyön játszották eddig — nagy sikerrel. A Szegedi Nemzeti Színház irodalmi vezetője a szerző, aki ezúttal saját színművének megrendezésére vállalkozott (nem először, az NSZK-ban is ő állította színre a „Stukkert”). Ma, pénteken este 7-kor

nyilvános főpróba lesz a Kisszínházban, s az előadást a jövő szezomban „játsszák ki”, ezzel kezd szeptemberben a prózai tagozat. Az ötszereplős Gergely-darab ironikus-groteszk hangvételű, s mint a szerző más műveiben, ebben is találni krimi izgalmaságú fordulatokat. Molnár Zsuzsa színpadán és jelmezeiben Király Levente (Méltóságos), Kovács Zsolt (K. Müller), Kaszás Géza (Cuki), Bácskai János (Márton) és Jakab Tamás (Kiss) játssza a szerepeket.

Bethlen István politikai pályájáról

Nem szabad, hogy meglepje az olvasót a tény: Romsics Ignác újra kitűnő könyvet írt. A nagyszerű könyvvel minden adott ugyanis: az alaposan fölkészült, láthatóan nagy munkabírási szerző, a monográfia választott témáját szolgáltató érdekes történelmi időszak (a XX. századi magyar história első két évtizede) és a vizsgálódás nagy figyelmet érdemlő központi alakja, gróf Bethlen István, akiről nem túlzás állítani: nagy formátumú politikus volt.

Romsics könyve (Gróf Bethlen István politikai pályája, 1901—1921) nem szükkölködik politikatörténeti érdekességekben, személyekhez köthető, látszólag jelentéktelen, ám fontossá váló döntések ismertetésében. A központi személy, a későbbi miniszterelnök politikusi pályáját úgy mutatja be a szerző, hogy minden olyan számba vehető adalékot figyelembe vesz, amely hatással lehetett Bethlen kimonodott vagy leírt szavaira.

Ezért a könyv első fejezete az erdélyi nemesi család több évszázados politikusi pályáját írja le, megemlítve többek között azt a Bethlen Miklóst is, akit a legnagyobb emlékiratírók között tart számon a magyar irodalomtörténet. Sorra jönnek az iskolák: a bécsi tereziánus, a pesti jogi egyetem, az angliai tanulmányok és a mosonmagyaróvári mezőgazdasági képzés. Nem jelentéktelen elem, hogy a bécsi gimnáziumban nemetül, latinul és görögül kötelező volt tanulni, és emellé választhattak a diákok annyi nyelvet, ahányat elbírtak. Az itteni iskolai szellem, a könyvek — bármiily hihetetlen — a történelmi haladás gondolatának elismerését, az egyén politikai szabadságának hangsúlyozását, a liberális-parlamentáris államrendezke-

dés igenlését, valamint a társadalmi és felekezeti elmentétek jelentőségének tagadását, illetve bagatellizálását sugallták. A jogi és a gazdasági akadémiai tanulmányok befejeztével 26 évesen, átlagon felüli tudás és képességek birtokában visszatért Erdélybe.

Szülőföldjén rövidesen hátrázott gazdaként és a kapitalista viszonyokhoz való alkalmazkodást sürgető agrárius politikusként lépett föl a közösségi fórumokon. Gazdapárti politikáját később kiegészítette erdélyi programja, amelyben következetes védelmét hirdette az székelységnek. Ugy írtta meg, a románság célja az, hogy „az ország keleti részén először társadalmilag, azután kulturailag és ha lehet, nyelvilag is egységes területet alkosson, hogy erről a területről minden más elemet, főleg a magyart, kiszorítson, kipusztítson, hogy ezen terület azután, egy kedvező alkalomkor, a független román királysággal vesszély nélkül egyesíthető legyen.”

A háború alatt is az erdélyi magyar szupremáciáért folytatott politikai küzdelmet. Az elmenekült lakosság visszatelepítésének és a szétzilált gazdasági élet helyreállításának irányítására 1916 szeptemberében a kormány Kolozsvárott bizottságot hozott létre. Mint ellenzéki politikus, Bethlen elháríthatta volna a kormány megbízatást, mégis vállalta, hogy „szolgáltatón kívül viszonylatba helyezett” katonaként ide osztrák be.

A béketárgyalások idején politikai programjában két döntő elem figyelhető meg. Az egyik az Erdély megmentéséért folytatott küzdelem úgy, hogy a pártok félretették eddigi ellentéteiket. A másik a birodalom megőrzését célozza. Amiként mondotta: „Ausztria és Ma-

gyarország nem egyéb mint kis nemzetek vétója a nagyokkal szemben, amelynek szétszakadása, illetve felbomlása azzal a következménnyel járna, hogy az itt élő népek oroszokká vagy németekké válnának.”

Az 1918 és 1921 közötti időszakot az erdélyi politikusból vezető magyar politikussá válás időszakaként jellemezhetjük. Ebben a korszakban lett a jobboldal vezetője, de miközben a magyar társadalom kis- és középtulajdonosi rétegeinek körében — a proletárdiktatúrára való visszahatásként — a konzervatív és jobboldali radikális törekvések erősödtek, addig Bethlen neokonzervatívizmusa — a győztes államokhoz belpolitikailag is hasonlítani kívánván — mérséklődött, liberáliszmusa pedig erősödött.

Ez a konzervatív-liberális realpolitika — amely az erős kormány és a kiegyensúlyozott kormányzás alapelvein nyugodott — elvezetett a nagykoalíció, tehát az érdekegyeztető párt létrehozásához. Innen pedig csak egy lépés volt a miniszterelnökség. 1921. április 14-én állt a kormány élére, majd egy évtized elteltével az európai miniszterelnökök doyenjeként távozott. Ezt az időszakot Romsics Ignác következő könyvében fogja bemutatni.

D. I.

Megemlékezés

A Hazafias Népfőnt új-szegedi bizottsága és a Rózsa Ferenc Sugárúti Általános Iskola tanácsa koszorúzási ünnepséget rendez Rózsa Ferenc halálának 45. évfordulójára alkalmából. Az ünnepségre ma, pénteken délután 4 órakor kerül sor. A kommunista újságíró élet-

útját és munkásságát **Bátyi Zoltán**, lapunk munkatársa idézi föl az MSZMP-székház melletti lakóházban elhelyezett emléktáblánál (Újszeged, Rózsa Ferenc sugárút 5.). Közreműködnek a **Rózsa Ferenc Sugárúti Általános Iskola** tanulói.